

Premier

Mire ezek a sorok megjelennek, a Premier remélhetőleg – már *igazi* sorozat. S az adás, amelyet ennyi hét távolából fel-emlegetek, talán már feledésbe is merült...

A *Premier* második adásáról van szó, amely valóban felejthető, bár sok olyan tapasztalattal

szolgált, amelyre emlékezni kötelező. Az élő műsor tartalmi és gyakorlati tapasztalataival.

Az élő műsor – legalábbis e sorok írója szerint – a rádió és a televízió legjobb és legsajátosabb esélyeit kínálja. Az alkotóknak, résztvevőknek a szakmai erények csillogtatását, a nézőnek-hallgatóknak az egyidejű jelenlét, az eleven kapcsolat adta különös hitelességet, egyfajta részvétel, „körönbélüliség” lehetőségét. Varázst – mint mondani szokták.

Csak emlékeztetőül: ebben a bizonyos második adásban volt Féner Tamás fotókiállításának, Fóti Péter Röpirat a lakáshelyzetről, Wagner: A bolygó hollandi című operájának, Sik Sándor: István király című tragédiájának, valamint Szomjas György Mr. Universe című filmjének a premijere. (Mivel tudom, hogy a Magyar Televízió technikai kapacitása igencsak véges, nem szemrehányóan, csak a ténytet felemlegetve jegyzem meg, hogy az adás idején színikritikusai minőségben magam is premieren ültem: a kaposvári színházban mutatták be – itthon egyébként először – Eörsi István: A kihallgatás című, 1965-ben írott drámáját, amelyre az adott műsor készítői egy szó erejéig sem tértek ki.)

A Premier alapötlete – elegánsabban: koncepciója – jó. A mindenkori Stúdiókhoz képest más szemszögből és egészen más formában tudósít arról, hogy aznap, illetve azon a héten mi történik az országban. Jó az elképzelt „szerkesztett spontaneitás” ideája is – gyakorlatát még tanulni kell. Miként az is időt vesz igénybe, míg a tapasztalatok alapján kiderül: a riporterek közül ki alkalmas arra, hogy ilyen műsort vezessen. Az effajta alkalmasságnak természetesen alig van köze másfajta riporteri képességekhez, itt az „élőzés” képességével kell rendelkezni elsősorban. Éppen e tekintetben jelentett igen biztató kezdetet az első adás két műsorvezetője, Szegvári Katalin és Kepes András.

Kondor Katalinnal és Aczél Endrével kevesebb szerencsájuk volt a szerkesztőknek. Közismert tévés erényeiket feledtető módon zavartak voltak mindketten, s a minduntalan támadó technikai, időbeli, szerkesztési zavarokat nemhogy csökkenteni nem tudták, hanem időnként-alkalmanként még „rá is tettek” egy lapáttal.

Lássunk konkrét példákat! Az a kisebbik baj, ha „élve” marad egy mikrofon – az a nagyobbik, ha ebbe éppen olyasmit szól bele Aczél Endre, amit nem volna szabad. Az viszont egyáltalán nem baj, ha itt is kibújik belőle a híradós egy kommentár erejéig – az viszont nagy baj, ha kommentár címén rosszul rögtönöz és semmit se mond. Az sem baj, ha néha-néha egymás szavába vágunk a riporterek – az már inkább, hogyha minduntalan alanyaik szavába is vágunk.

A szerkesztés – élő műsor esetében – csak körülbelüli és vázlatos lehet; ennek a munkának a java is a műsorvezetők kezében van. De – optimális esetben – csak egyikükében; nem lehet előttünk összevitatkozni – ha mégoly kedves is – azon, hogy hova kapcsolunk, vagy kapcsolunk-e egyáltalán... És nem lehet ígérni sem, vagy: be kell tartani. Ha Kondor Katalin azt igéri, hogy a veszprémi színházépület két tervezőjével a kurtán-furcsán félbehagyott beszélgetést folytatni fogják – muszáj folytatni. Ha előre megígéri, mi mindenről fognak a jelenlévők beszélgetni Szomjas György mozija ürügyén, a listát be kell tartani. Mivel tudom, hogy adott esetben ez igazán lehetetlen, inkább azt gondolom: ígérni nem szabad.

Azúfolt program ellenére sok üresjárat volt a Premier második adásában. Hol az ismétlések, hol a stúdióbéli zavarodottság miatt: túl sokszor hallottuk, hogy a tévések számára túl sötét az Operaház színpada – és csak a „kihelyezett” riportertől, Ránki Júliától volt ez érdekes. Túl sokszor hallottuk, hogy kevés az idő, és túl sok volt a formális udvariaskodásból is. Viszont: túl kevés volt a stúdióbéli műsorvezetők igazi riporteri kérdése (de köztük voltak Kondor Katalinnak a lakáshelyzet kapcsán a miniszterhez és Fóti Péterhez intézett kérdései), és túl sok volt Aczél Endrének a kollégákra vonatkozó kommentárjából.

Ez utóbbiból annál is inkább sok volt, mert ezen a Premieren a „kintiek” voltak jobbak, s közülük Ránki Júlia tudta azt produkálni, amit egy ilyen élő adás ígér. Engedte hatni magára – s ezáltal ránk is – a helyzet izgalmát, a váratlan fordulatokra frappánsan, jól és szimpatikusan reagált (ez utóbbi az élő műsorban különösen fontos tulajdonság: sok technikai zűrzavart és fogyatékoságot lehet áthidalni vele!), kérdései a mi kérdéseink is voltak. Bánó András halványabban volt jelen a (mint kiderült) hálátlanabb helyszínen, de előtöti bosszúságát velünk, nézőkkel nem kellett volna éreztetnie.

A technikai zűrök (például ha máshol a kép, mint a hang, de nem szándékosan) nem zavarják igazán a nézőt, ha az élő adás okozta jóféle izgalmához tartoznak. Ha azonban a jelenlévőkön úgy látja, hogy őket zavarják, maga is aggódni kezd a folytatás bizonytalansága miatt. S ez már egyáltalán nem tartozik az élő adás jóféle izgalmi közé...

Szeretném kinek-kinek emlékezetébe idézni, hogy majdnem tíz évvel ezelőtt a Stúdióknak is néhány hónapra volt szüksége ahhoz, hogy „beálljon”. Ez a néhány hónap szerintem a Premier is megilleti, különösen, ha arra használják készítői, amire való: az adások alapján felbukkanó tapasztalatok hasznosítására...

CSÁKI JUDIT

Családi kör

Türelmetlen vásárlók sora a zöldségesnél. Idősebb asszony félnéken kérdez az ingerült eladótól, ráadásul nem kapkodja elég fürgén a vásárolt árut. Meg is kapja érte a magáét, az ifjú kereskedelmi dolgozó vaskosan kioktatja. Ahogy az már ilyenkor lenni szokott, természetesen bekapcsolódik a tömeg is, sértő megjegyzések röpködnek mindenütt.

A jelenet – sajnós – mindennapi. Ezúttal azonban nem a mindenki által jól ismert jelenséget kívánom újabb adalékokkal gazdagítani. A fenti incidens nem saját legutóbbi vásárlásom élménye, hanem a *Családi kör* *Labirintus* című epizódjában látott történet egyik mozzanata. Az író-rendező András Ferenc társadalmunk egyik egyre nyomasztóbb és sürgetőbb problémájának jellegzetes tüneteiből mutatott meg néhányat a rövid tévéjátéknak is beillő, nemcsak szociológiai, hanem esztétikai mércével is mérhető filmben. Az úgynevezett generációs problémáról van szó. Arról, mihez van joga, illetve van-e egyáltalán joga valamihez az évtizedeket átdolgozott idősödő embernek; hogy jogos-e, törvényszerű-e a generációs ellentétek fokozódásának tendenciája, olykor már-már gyűlölködéssé fajulása? S továbbgondolva a kérdéskört: milyen lehetőségeket nyújt ma a társadalom egy fiatalnak ahhoz, hogy saját lábára tudjon állni, egzisztenciát, életeret tudjon magának teremteni a szülők „kizsákmányolása” nélkül; a másik oldalról pedig milyen körülményeket teremt a tegnap még aktívan dolgozó, „hasznos”, ám mára nyugdíjba vonuló ember számára a talpon maradáshoz? Hogy megállja-e a helyét az a szemlélet, amely nem méltán jogos – hiszen évtizedek munkájával megdolgozott – járandóságnak, hanem áldozatnak, jótékonykodásnak tekinti az idősekről való gondoskodást.

Hasonló szuggesztivitással vet fel hasonlóan súlyos kérdéseket a *Családi kör* *Baleset* című, Erdős Pál rendezte epizódja, amelynek középpontjában a családi modell mint a kamaszok életét, felfogását, értékrendjét, befogadási és reagálási érzékenységét elsődlegesen meghatározó közeg áll, de amely ugyanakkor a „külső” erővonalak által – munkahely, társadalmi presztízs stb. – maga is többszörösen meghatározott, bonyolult összefüggérendszer eleme.

A tizenöt éve létező, megújulásra képes műsor egyik legfőbb értéke, érdeme éppen e megújulási képessége, az, hogy az adott témához kitalált,